

ПРОФЕСІЯ ЮРИСТ: ІСТОРИКО-ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Рогова В.,

*студентка ННІ права
та міжнародно-правових відносин*

*Науковий керівник : д.ю.н., професор,
професор кафедри історії та теорії держави і права*

Макушев П.В.

Університету митної справа та фінансів
м. Дніпро, Україна

В повідомленні досліджується питання деонтологічного аспекту професії юриста. Пропонуються висновки і рекомендації щодо удосконалення права людини та забезпечення його реалізації з боку юридичної деонтології.

Ключові слова: професія юриста, юридична деонтологія, історія виникнення і розвитку професії юриста, юридичні, професійні і моральні знання, правила поведінки юриста.

Постановка проблеми. Україна є правовою державою, про що свідчить ст. 1 Конституції України [3]. Разом з тим теорія права дає підстави вважати, що системне будівництво правової держави, в якій панували б повновладдя народу, міцні гарантії прав і свобод кожного громадянина, потрібно починати з національно-правової теорії. Ґрунтовне вивчення курсу «Юридична деонтологія» допоможе зорієнтувати правознавців на цінності світової і вітчизняної культури, на сучасний стан розвитку юридичної науки в Україні.

В сучасних літературних джерелах термін деонтологія розглядається як: а) етична теорія; б) вчення про знання: юридичні, професійні і моральні;

в) обов'язки і правила поведінки професіонала по відношенню до своїх підлеглих [2].

Звертаємо вашу увагу, на те що в теорії існує декілька понять деонтологія, однак нам важливо розглянути деонтологічний аспект юридичної професії. Професія юриста є однією з найдавніших у людському суспільстві. Вона виникла у Стародавньому Римі ще у VI ст., а перший юридичний факультет в Європі відкрився в університеті м. Болонья (Італія) у XII ст. В Україні спочатку окремі питання в галузі права викладалися в монастирях Києва, Чернігова, Галича, Луцька, а у 1661 р. було засновано Львівський університет, серед чотирьох факультетів якого був і юридичний.

Першими юристами можна вважати римських жерців — понтифіків. Вони заклали основи правового регулювання суспільного життя, зібрали обширну базу прецедентів, і лише через декілька століть юриспруденція остаточно сформувалася як наука[4, с. 25]. Спираючись на джерела чинного права, римські юристи в своєму трактуванні прав індивідів тлумачили чинні правові норми щодо їх відповідності вимогам справедливості, і у випадку колізій часто змінювали стару норму з урахуванням нових уявлень про справедливість і справедливе право.

У 366 р. до н.е. було введено посаду претора. Згодом почали обирати двох преторів: міського і перегринського. Із розширенням території Стародавнього Риму кількість преторів зростала, і за часів Цезаря досягла 16. Спочатку претори мали допомагати консулам, і в тих випадках, коли вони були відсутні, виконували їх обов'язки. Поступово їх значення зросло настільки, що авторитет преторської посади навіть одержав певне політичне забарвлення. Поступово в їх руках зосередилась судова влада і, відповідно, змінилися їх функції. Міський претор здійснював правосуддя в Римі, а перегринський - між перегринами і перегринами та римськими громадянами.

Як стверджують історики, посада претора була досить почесною (honor). Оскільки він був заступником консула, йому були підвідомчі ті ж справи, що і консулу. Як і консул він міг скликати Народні збори, засідання сенату та

головувати в них. Проте основним було проголошення едиктів у судових справах (*jus dicere*). На посаду претора могли претендувати римські громадяни, що досягли 40 років. Умовою було і те, що необхідно було пройти всі нижчі рівні державної служби. Як і більшість магістратів, термін повноважень претора становив 1 рік, обов'язки він виконував безоплатно, однак ця посада відкривала значні можливості для відшкодування витрат на їх виконання, що робило її для багатьох дуже привабливою. У передвиборчій кампанії перемагав той з кандидатів, у кого було більше грошей, тобто найбагатший з рабовласницького стану [2, с.32]. Саме тут прослідковується суб'єктивність діяльності преторів, хоча вважати це за перепону у його роботі навряд чи можна. Витрати ж на підкуп виборів потім окупались. Оратор Цицерон у своїх судових промовах наводить багато прикладів і фактів зловживань під час виборів та виконанні службових обов'язків. Підтверджується це наявністю спеціальних норм в римському республіканському законодавстві, спрямованих на припинення подібних зловживань. Що ж до едикту, то його оголошенню завжди передувало вивчення всіх едиктів попередників. Абсорбування найкращих положень мало місце майже завжди, тобто едикт був колективною творчістю преторів [1,с.84].

Сьогодні поняття «юрист» об'єднує всіх людей, що займаються різноманітною професійною юридичною діяльністю — суддів, слідчих, прокурорів, нотаріусів, юрисконсультів, адвокатів. Юрист повинен постійно удосконалювати власну професійну культуру, опановувати сучасні досягнення теоретичної та практичної юриспруденції, виконувати усі зумовленні згідно закону засоби для захисту прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб[1, с.58]. Юрист не має права використовувати свої повноваження на шкоду громадян, в інтересах яких він реалізує свої повноваження та виконує обов'язки. Не має він права прийняти справу, якщо вона не відповідає або суперечить чинному законодавству. Юрист під час виконання своїх професійних обов'язків повинен додержуватися наступних

правил: представляти і захищати права та інтереси громадян і юридичних осіб за їх дорученням в усіх інстанціях; збирати свідчення і факти, які можуть бути використані у цивільних, господарських, кримінальних справах, а також у справах про адміністративні правопорушення; робити запити і одержувати документи або їх копії від підприємств, відомств, організацій, а також від громадян, але за їхньою згодою; ознайомлюватися на підприємствах з необхідними документами для виконання доручень, але за виключенням тих які складають державну або комерційну таємницю; отримувати від спеціалістів письмові висновки з питань, які потребують спеціальних знань; використовувати науково-технічні методи згідно з чинним законодавством; подавати заяви і скарги на прийомах у посадових осіб і згідно до чинного законодавства одержувати від них вмотивовані відповіді на свої подання; бути присутнім під час розгляду своїх подань і скарг на засіданні колегіальних органів, давати вмотивовані відповіді відносинах; виконувати інші дії, передбачені законодавством.

Висновки.

Отже, враховуючи значний внесок мислителів Стародавньої Греції : Платона, Арістотеля, та правознавців різних епох, які визначили правові поняття і конструкції, що посприяло розвитку юридичної науки, наголосимо, що професія юриста має давню історію. Під впливом різних соціальних факторів вона змінювалася, удосконалювалася, набувала нових рис. Але в той же час незмінною залишалася її сутність – відстоювання засад законності та справедливості.

Список використаних джерел:

1. Адвокатская деятельность: Учебно-профилактическое пособие / под ред. канд. юрид. наук В.Н. Буробина. М.: СНЭПУ, 2001. 289 с.
2. Жалинский А.Е. Профессиональная деятельность юриста. Введение в специальность. М.: БЕК, 1997. 330 с.

3. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.

4. Юридична деонтологія: підручник за ред. кандидата юридичних наук, доцента В.Д. Ткаченка. Харків: Одісей , 2006. 254 с.

5. Яновська О. Адвокатська таємниця як правова гарантія адвокатської діяльності/ О. Яновська / Право України. 1997. № 2.

The message examines the issue of the deontological aspect of the legal profession. Conclusions and recommendations are offered regarding the improvement of human rights and ensuring its implementation from the side of legal deontology.

Keywords: legal profession, legal deontology, history of the emergence and development of the legal profession, legal, professional and moral knowledge, rules of lawyer behavior.